

Tofta

Välkommen till Tofta

Toftaområdet har en lång rad upplevelser att erbjuda sina besökare. Här ligger den kulturhistoriskt intressanta Tofta Herrgård. En högst levande gård med en mängd olika verksamheter. Här finns restaurang och hotell. I gårdens gamla sädesmagasin och vagnslider, det så kallade Magasinet, anordnas många aktiviteter under året, tex sommarcafé och julmarknad. På Stall Tofta finns ridskola och möjligheter till turridningar på islandshästar och i området ligger också Lycke Golfbana med restaurang.

För den naturintresserade bjuder Tofta naturreservat på omväxlande och lättgångna vandringar över blomsterrika strandängar och kala klippor. Från dem och de närliggande öarna kan man ta sig ett uppfriskande bad eller bara njuta av utsikten över havet.

Tofta Herrgård

Tofta Herrgård

En hårt tuktad lindallé leder fram till Tofta Herrgård som ligger vackert upphöjt på en terrasserad gårdsplan. Den grå huvudbyggnaden fick sitt nuvarande utseende 1782 och några år dessförinnan uppfördes de båda fristående flyglarna. Men herrgårdens historia är mycket äldre än så. Gårdens ursprung är okänt men under 1500- och 1600-talen utgjorde den lön åt lagmannen och senare fungerade den som rusthållshemman för Bohusläns Gröna Dragoner.

Toftas storhetstid sammanfaller med den största sillperioden 1747-1809. Det var under denna tid som det fanns ekonomiska möjligheter att bygga på huvudbyggnaden med ytterligare en våning, uppföra flyglarna och anlägga en trädgård av fransk typ med gräsmattor och rabatter i geometriska former.

Havets silver och Guds straff

Sillen var viktig handelsvara och basföda och då den gick till strömmade köpmän och fiskare långväga ifrån till Bohuslän. På Stensholmen utanför Toftahalvön växte en storindustri med sillsalterier, trankokerier och tunnbinderier upp. Den sill som inte saltades ner och såldes för konsumtion kokades i stora kopparkittlar och oljan skummades av och hälldes på fat. Produkten användes vid tillverkning av såpa och rödfärg men framförallt till gatubelysningen i Europas större städer. Avfallet eller grumset hälldes till en början i havet men användes sedan som gödning på åkrarna. Stanken i Bohuslän lär ha varit svår att uthärda.

Sill *Clupea harengus*

Möjligheterna till stora inkomster av sillen drog till sig folk av alla slag och fylleri, otukt och våld var vardagsmat. En del människor såg sillen inte som havets silver utan som Guds straff. Då den försvann lika plötsligt som den kommit flyttade folk iväg igen. Rester efter husgrunder, bryggor och fundament till kittlarna står här och där kvar som minnesmärken över sillperioderna.

Herrskap och tjänstefolk

På herrgården residerade personer i överordnad ställning och man kan lätt tro att de levde ett liv i lyx och överflöd. Men gårdens avkastning på den styva leran betalade inte mycket mer än dess utgifter. Man odlade de för Bohuslän typiska grödorna korn, havre, bönor och lin och höll nötkreatur, hästar, grisar och fjäderfän. Smöret som producerades såldes och betalade skatt och räntor.

I det gamla dagsverkstorpet Äggdal var man mer än trångbodd. Här bodde under vissa tider på 1800-talet så många som tre familjer samtidigt. Torparna fick samsas om den enda spisen och de var varje vecka skyldiga att utföra fem stycken tio timmar långa dagsverken på herrgården.

Vid foten av Björnhuvudet finns rester av en backstuga som med sitt trampade jordgolv hyste både backstugusittarna och deras höns. På krönet av bergryggen mellan Kråkerösund och Myggstaviken ligger flera fornlämningar från bronsåldern, bland andra ett ovalt röse och tre långrosen.

Brännvin och grönsaker

Under 1800-talet utvecklades jordbruket av dåvarande ägaren och officeren Olof Johan Kilman. Han var känd som Bohusläns skickligaste jordbrukare och lät bland annat valla in och torrlägga 64 tunnland mark. Det så kallade pumphuset står kvar ännu idag. En fyra våningar hög väderkvarn byggdes och brännvinstillverkning startades. Som mest producerades 100 000 liter brännvin årligen i gråstensbyggnaden från 1805.

I början av 1900-talet moderniserades herrgården men den karolinska stilen behölls. Trädgården fick sina terrasseringar i elegant engelsk så kallad formal garden-stil och en musikpaviljong från 1910 byggdes. Den var sammanbyggd med ett växthus och på fältet öster om huvudbyggnaden låg en stor rosengård och en grönsaksodling som försåg de många hotellen på Marstrand med färska råvaror.

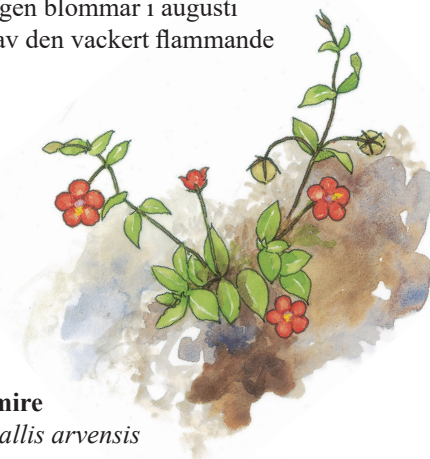
Rik flora i naturreservatet Tofta

Naturreservatet bjuder på en rik och varierad flora. Mellan tuvorna på de betade strandängarna växer smultronklöver som efter blomningen får uppblåsta foder och rödmire som har en för landet alldeles egen blomfärg. Vissa år kan blekt rosa kustarunge rikliga färgstänk i gräsmarken. Den lilla ormbunken ormtunga har en enda äggformad bladskiva och ett ax med sporgömmen.

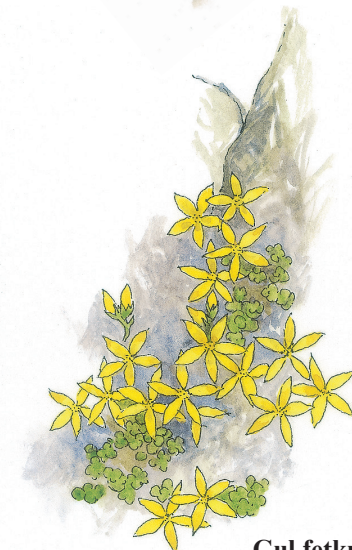
I klippspringor och på hållmarker lyser gul fetknopp, rosa trift och engelsk fetknopp som bär blekrosa eller vita blommor. Då ljungen blommar i augusti randas bergbranterna av den vackert flammande rödvioletta färgen.

Ormtunga
Ophioglossum vulgatum

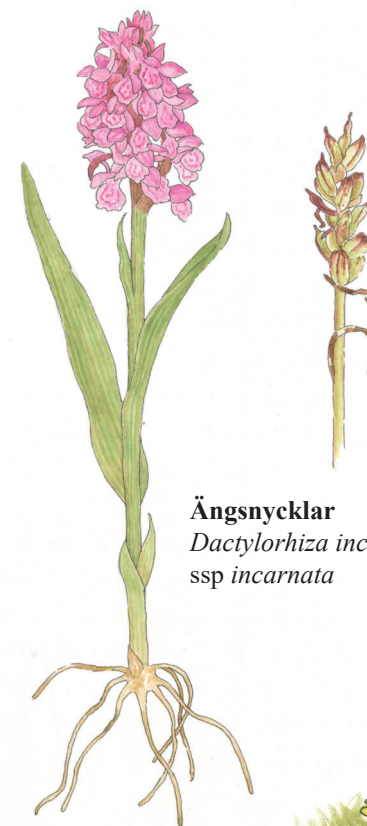

Rödmire
Anagallis arvensis

Gul fetknopp
Sedum acre

Orkidén ängsnycklar som på fuktängen vid Äggdal har en av sina få lokaler i Bohuslän slösar under försommaren med en riklig blomning. Här reser sig också stora bestånd med gulblommande kärrtörel över markerna. På hösten får växten en vackert röd färg. Halvparasiten granspira har ljusröd krona, är konkurrenssvag och trivs på fuktig mark.

Ängsnycklar
Dactylorhiza incarnata
ssp. *incarnata*

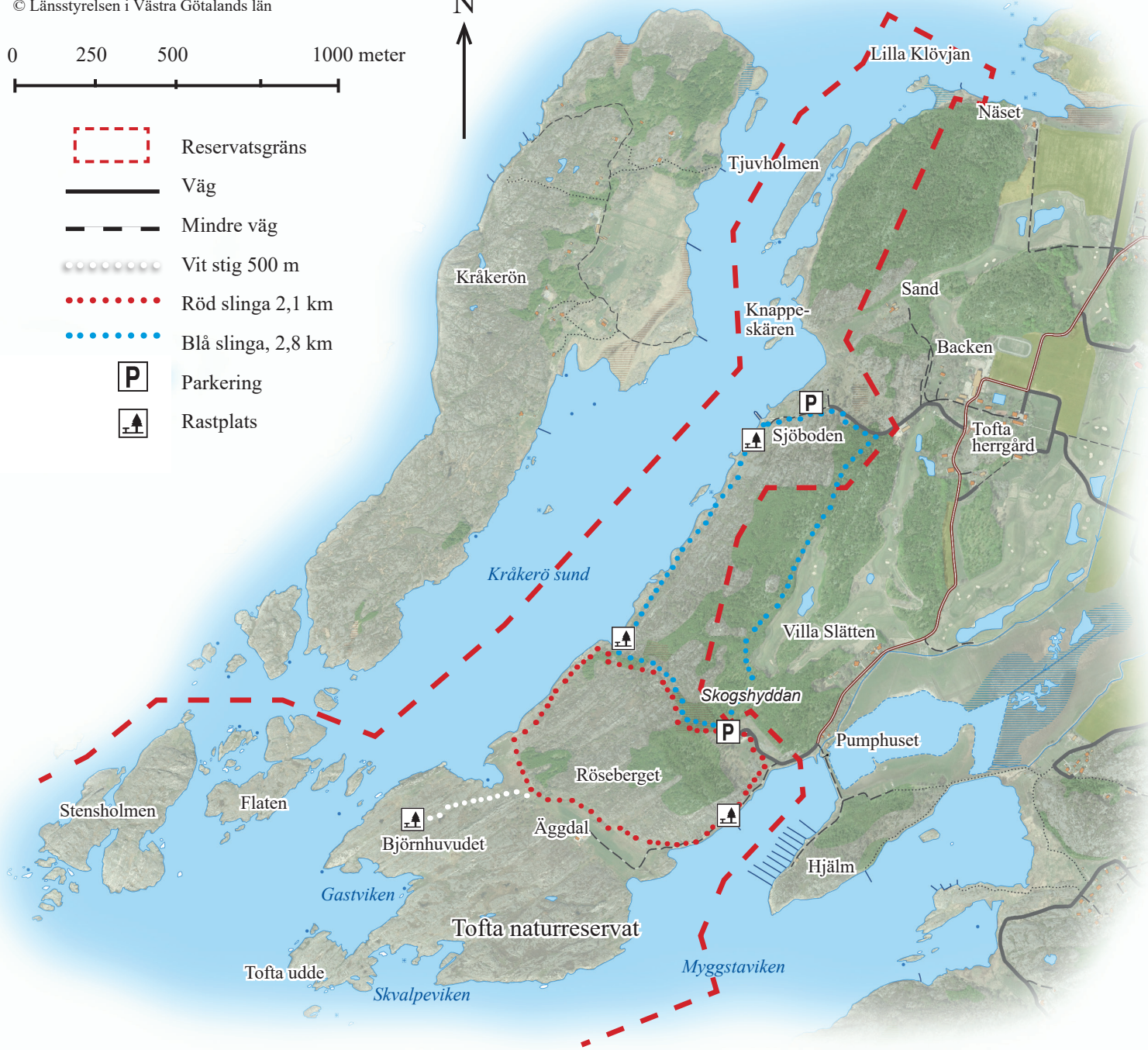

Allmän metallvingesvärmare
Ascita statices

0 250 500 1000 meter

- Reservatsgräns
- Väg
- Mindre väg
- Vit stig 500 m
- Röd slinga 2,1 km
- Blå slinga 2,8 km
- Parkering
- Rastplats

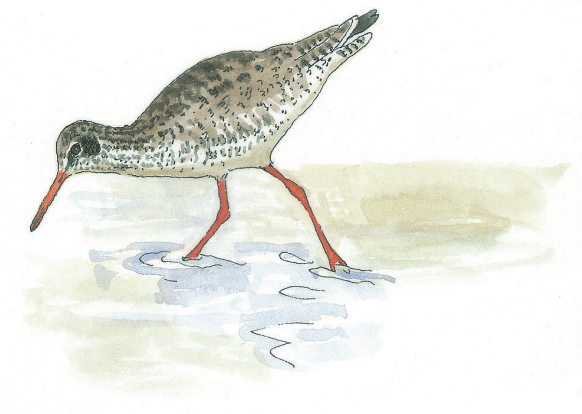
Fågelliv

På Toftahalvön finns ett intressant fågelliv. I toppen av höga örter och i buskar sjunger törnsångaren sitt ”tycker du de’, tycker du” och gökens välkända rop hörs under vår och försommar. På strandängarna häckar rödbena samt större och mindre strandpipare och i flyttfågeltider rastar grågäss, kanadagäss och andra gäss.

Kanadagäs *Branta canadensis*

Hornuggla häckar i reservatet men undgår oftast upptäckt genom sin skyddsfärgade fjäderdräkt och sin förmåga att göra sig smal på sin viloplats. Vintertid kan enstaka rovfåglar som fjällvråk och havsörn rasta eller övervintra. Myggstaviken strax söder om reservatet är känt för sitt rika fågelliv och i Tofta kile häckar flera arter av simänder och andra fåglar.

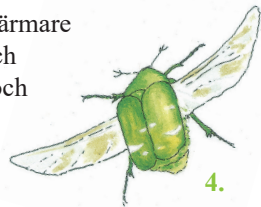

Rödbena *Tringa totanus*

Blommor och bin

Många olika insekter lockas av reservatets blommande växter. Över ärenpris, gulmåra och åkervädd, rödklöver, rölleka, åkertistel och blålocka sorrar humlor och bin, blomflugor och gräsfjärilar, blåvingar och andra fjärilar. Man kan få se guldbaggar och humlebaggar riktigt vältra sig i frömjöl och allmän bastardsvärmare som med sin färgteckning i rött och skimrande blåsvart varnar fiender.

Släktingen allmän metallvingesvärmare har glänsande grågröna vingar och är trots namnet numera sällsynt och rödlistad.

3.

5.

6.

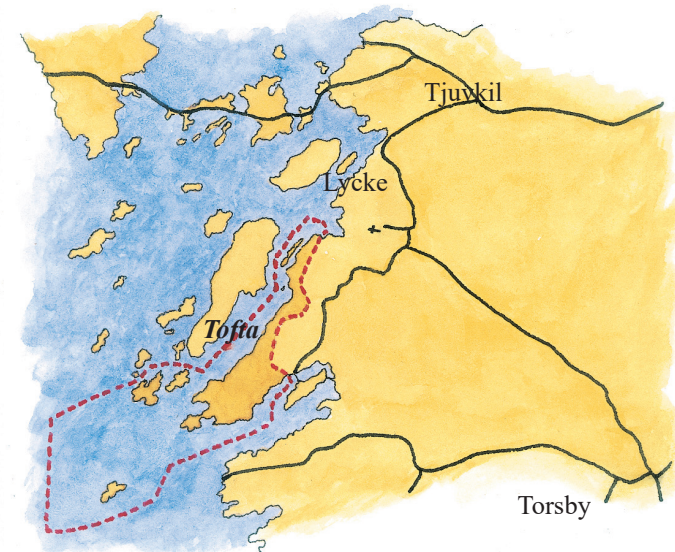
8.

9.

10.

Så hittar Du till Tofta

Tofta ligger i Kungälv kommun strax söder om Lycke kyrka. Tag från E6 norr om Göteborg vid Kungälv av väg 168 mot Marstrand och Ytterby. Vid Tjuvkil tag väg 570 och följ skyltningen mot Tofta. Vägen till naturreservatet bär förbi den kulturhistoriskt intressanta Tofta Herrgård.

Insektsarter

- 1. Mindre guldvinge**
Lycaena phlaeas
- 2. Stenhumla**
Bombus lapidarius
- 3. Humlebagge**
Trichius fasciatus
- 4. Gräsgrön guldbagge**
Cetonia aurata
- 5. Allmän bastardsvärmare**
Zygaena filipendulae
- 6. Åkerhumla**
Bombus pascuorum
- 7. 7-prickig nyckelpiga**
Coccinella septempunctata
- 8. Puktörneblåvinge**
Polyommatus icarus
- 9. Bastardsvärmarlarv**
Aphantopus hyperantus
- 10. Luktgräsfjäril**
Aphantopus hyperantus

Väst kuststiftelsen
Naturvård & Friluftsliv

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Text: Ulla Åshede

Illustrationer: Kerstin Hagstrand-Velicu

Produktion: Väst kuststiftelsen, omarbetad 2019